

Filmer KIM NGUYEN: “Hoe minder je ziet, hoe meer het je verontrust”.

“Over kindsoldaten kan je geen film maken zonder geweld. De bedoeling was om het verhaal te tonen door de ogen van het kind, te laten zien dat kinderen, onder invloed van indoctrinatie, drugs, religie onverschillig zijn voor geweld. Soms is het zo dat hoe minder je in een film ziet, hoe meer het je verontrust”. Aldus de Canadese filmer Kim Nguyen (*Le Marais*, *Truffe*, *La Cité*). Tien jaar ongeveer schreef hij aan zijn vierde langspeelfilm *REBELLE* (internationale titel: *WAR WITCH*).

— SIEN VERLEDENS & NIELS LAVEREN

In Burundi heb ik met vele mensen gesproken, ook met ex-kindsoldaten. Er is niet zoiets als één type kindsoldaat, er zijn er verschillende. Velen zijn niet ontvoerd en willen gewoon in het rebellenkamp blijven. Vanuit dat standpunt besepte ik dat ik geen didactische film over kindsoldaten wou maken, veeleer een poëtisch verhaal met een liefdesrelatie enz. Zo vertelt Kim Nguyen.

Er bestaan al tal van films over kindsoldaten. Waarin is *REBELLE* anders?

KIM NGUYEN: Ik had het verhaal van een negenjarige Birmaanse jongen gelezen. Hij stond op een dag op en beweerde dat hij de reïncarnatie van God was en dus moest iedereen zijn bevelen maar opvolgen. Op een bepaald moment besloten ze om de jongen te dragen, want hij zou

“*REBELLE* is een eerbetoon aan de ware helden van Afrika, zij die dag in dag uit de tragedies van de oorlog moesten overwinnen”.

onrein worden wanneer zijn voeten de grond zouden raken. Echt surreëel, bijna een Griekse tragedie. Ik heb enkele films gezien over het onderwerp, waaronder *Johnny Mad Dog*. Die films zien was een ideaal leerproces, zodat ik wist wat ik niet wilde. Ik wou een subjectieve film maken, gezien door de ogen van het kind.

Je acteurs mochten het scenario niet op voorhand lezen?

K. NGUYEN: Dat was de invloed van Andrea Arnolds *Fish Tank*; zij filme chronologisch en vroeg de acteurs om het script niet op voorhand te lezen, waarmee ze allemaal instemden. Bij *REBELLE* was het vooral improviseren. De meeste van mijn acteurs waren straatkinderen of kinderen die af en toe op straat leefden zoals hoofdrolspeelster Rachel Mwanza. Toen wij haar

ontdekten, had ze net in de semi-documentaire *Kinshasa Kids* van Marc-Henri Wajnberg gespeeld. Zowel voor haar als voor mij was de film een uitdaging. Sommige acteurs zijn niet in staat zich volledig te geven. Ze willen je vertrouwen maar kunnen het niet. Kinderen wel. Toen we een open auditie deden, viel op hoeveel talent er in Congo was.

REBELLE is niet in een specifiek land in Afrika gesitueerd, toch zijn er parallellen met Congo.

K. NGUYEN: Ik wou een film maken als eerbetoon aan de echte helden van Afrika: mannen, vrouwen en kinderen die oorlogstragedies moesten overwinnen. Kinshasa is een van de meest paradoxale steden in de wereld, een universum tussen werkelijkheid en verbeelding. Wel was het verduiveld moeilijk om er te filmen. Niet zozeer om het thema, wel om de logistiek. De explosieven, de gevechten, de kogels die we moesten importeren. Voor de eerste gevechtsscène in hartje Kinshasa moesten dertig machinegeweren afgeschoten worden. Op voorhand hadden we via radio en tv laten weten dat de gevechten niet echt waren, toch waren er na de repetitie mensen in paniek. Na een opname kwamen plotseling legervoertuigen op ons toe: ongeveer vijftig soldaten met machinegeweren. Voor de opnames hadden we de sergeant moeten sms'en zodat ze niet zouden denken dat het om een echte aanval ging. En hij zou op zijn beurt de kapitein verwittigen. Dat was allemaal niet gebeurd.

Opvallend dat het meisje over wie het allemaal gaat, Komona, tegen haar baby Frans spreekt terwijl voor de rest Lingala wordt gesproken?

K. NGUYEN: Aangezien ik Franstalig ben, was de film oorspronkelijk gemaakt voor het Franse publiek. Het plan was om een Engelse voice-over te gebruiken voor Amerika, een Duitse voor Duitsland,... Het idee daarachter was dat een ziel geen cultuur heeft. Ik wou zo dicht mogelijk bij de cultuur van de kijker blijven. We hebben alles uitgeprobeerd, maar een neutraal Frans leek niet zo goed te werken. Het moest ten slotte geloofwaardig blijven.

Magiciën wil met Komona trouwen maar volgens hun geloof moet hij daarvoor eerst een witte haan te pakken krijgen. Een zeldzaamheid, en toch vindt hij er een in een albinodorp.

K. NGUYEN: Toen ik de scène schreef, streefde ik naar een zekere luchtigheid, naar iets humoristisch: een witte haan in een albinodorp. Zulke dorpen bestaan echt. Ze zijn gemaakt om hen te beschermen tegen anderen die hen willen doden, omwille van hun zogezegde magische krachten. Toen we het dorp creëerden en de albino's ernaartoe brachten, was er iets verontrustends aan.

In Afrika zijn overleden voorvadersen geesten. Is dat de reden waarom de geesten in de film echte mensen zijn, wit beschilderd?

K. NGUYEN: Van de geesten lag ik letterlijk wakker. Ik was bang dat ze pretentius of goedkoop zouden overkomen. We konden voor 3D kiezen, met een gloed en ietwat transparant, maar dat zou niet werken. Zo zien ze er naïef uit, net zoals Komona. In haar eigen naïviteit ziet Komona de geesten. In de postproductie hebben we de ogen aangepast, zodat ze geen pupillen meer hebben. Geesten zijn inderdaad overleden voorvadersen. In het begin van de film wordt Komona gedwongen om haar ouders te vermoorden. Sindsdien wordt zij door hun geesten achtervolgd. Ze moet naar haar geboortedorp terug, omdat ze schrik heeft dat de geesten ook haar baby zullen lastig vallen. Haar manier om dat deel van haar leven af te sluiten.

Wat mogen we in de toekomst nog verwachten?

K. NGUYEN: Ik werk aan drie scenario's. Een eerste, een tragisch liefdesverhaal, speelt in het noorden van Canada, een paradoxale plek – bijna zoals Congo – waar traditie en moderniteit botsen. Een ander is een vrije adaptatie van Nikolaj Gogols roman 'Dode Zielen'. Een onafgewerkt stuk, meteen ook de reden waarom ik mezelf toelaat het te verfilmen. Mijn voorkeur gaat uit naar een parallelverhaal, drie fictieverhalen die zich elk op een andere plaats afspelen: Noord-Amerika, Somalië en India. De titel is *The Origin of the World* en het gaat over de zoektocht naar liefde in de 21ste eeuw. Ik voel het aan alsof die film nu moet worden gemaakt. ✖

INTERVIEW – BRUSSEL 30 APRIL 2012

REBELLE

Vertalingen van filmtitels zijn vaak niet zo geslaagd, maar in dit geval dekt het Engelse *WAR WITCH* beter de lading dan het Franse *REBELLE*.

Het rebellenmeisje in kwestie, Kokoma, wordt op haar twaalfde samen met tien andere kinderen uit haar dorp ontvoerd om als kindsoldaat tegen het regeringsleger te vechten. Zoals bekend moet ze haar ouders ombrengen en krijgt ze daarna een onmenselijk harde training. In gelijkaardige films zoals *Ezra* zagen we al eerder dergelijke hartverscheurende taferelen, alsook de beelden van de harde, ont-menselijke blikken van kinderen met een kalasjnikov. Toch is *REBELLE* anders. Bijgeloof en magie zijn erg belangrijk. De tovenaars van 'le grand tigre', de rebellenleider, brengt zichzelf in trance. Bovendien drinkt iedereen van het 'sap van de magische boom' dat hallucinaties opwekt en het de kinderen makkelijker maakt om te doden. Kokoma ziet dan geesten, die meer poëtisch zijn dan griezelig en die haar helpen aan de kogels van het regeringsleger te ontkomen. Daardoor wordt ze als heks aanzien, wat haar in het rebellenleger een bijzondere positie oplevert. Voortdurend laat Nguyen zien dat zelfs in die omstandigheden kinderen toch kinderen blijven (twee jongens houden een grappig karategevecht onder het slaken van bloedstollende kreten). Af en toe is er zelfs vriendschap (en meer) mogelijk. Telkens opnieuw zijn er ogenblikken van hoop, zoals wanneer Magiciën het nieuwe rebellenmeisje een pak koekjes geeft terwijl de andere kinderen vechten om het weinige voedsel dat er is. Kokoma vertelt haar verhaal aan haar

ongeboren kind, omdat ze het belangrijk vindt dat het zal begrijpen wat zijn moeder is overkomen, maar ook als voorzorg om het niet te gaan haten. Zij weet haar menselijkheid te bewaren, ook al zien we hoe ze zich intussen als een vol-leerde moordmachine gedraagt. Het gebrek aan nadrukkelijkheid van die beelden en aan commentaar lijkt te suggereren dat alles bijna instinctief is, op automatische piloot. Dat Kokoma daar psychologisch onder lijdt zien we aan haar vreselijke nachtmerries. En hoewel de kijker daardoor beseft dat de problemen niet voorbij zullen zijn, eenmaal ze uit het rebellenleger weg is, lijkt Nguyen toch minder belangstelling te hebben voor die evolutie dan voor de manier waarop zij die drie gruwelijke jaren beleeft. Hij doet dat door vaak beeld en geluid subjectief te maken. Op momenten van grote angst (zoals bij de ontvoering) valt het geluid bijna weg, de camera beweegt onrustig en lijkt zelfs te beven. Anders (en minder realistisch) dan in *Ezra* of *Wit licht* ligt de redding voor Kokoma dan ook niet in een lange periode van herprogrammering, wel in de vanzelfsprekendheid waarmee de Afrikaanse gemeenschap keer op keer haar familie wordt.

— EVELIEN VAN VESSEM

GENRE Drama

REGIE & SCENARIO Kim Nguyen

FOTOGRAFIE Nicolas Bolduc

MUZIEK Claude La Haye

CAST Rachel Mwanza (Komona), Alain Lino Mic Eli Bastien (Commandant-rebelle), Serge Kanyinda (Magiciën), Mizinga Mwinga (Grand Tigre Royal), Ralph Prosper (Boucher)

PRODUCTIE CA – 2012 – 90'

DISTRIBUTIE Imagine

RELEASE 16 januari